

Registrator
Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Betänkande Värdigt liv i äldreomsorgen (SOU 2008:51)

Famna har av regeringen inbjudits att yttra sig över rubricerad utredning, och lämnar därför följande synpunkter och kommentarer.

Sammanfattning

Famna är positiv till regeringens initiativ att sätta fokus på värdegrundsfrågorna inom äldreomsorgen. Värdighet är en fråga som är ursprunget för alla våra organisationer, att bistå människor med stöd där de finns och utifrån deras förutsättningar erbjuda dem den service som behövs. Vi har på flera olika sätt erfarenheter av att arbeta med värdegrundsarbete.

En viktig del i våra organisationers arbete med värdegrunden är att processen sker tillsammans med personalen på enheterna. Famna tror att det är av central vikt att alla anställda i organisationen är delaktig i arbetet för att värdegrunden skall genomsyra verksamheten. Vi föreslår att det skapas möjligheter på lokal nivå att bryta ned den nationellt antagna värdegrunden i syfte att implementera densamma i verksamheten.

Vi saknar dock förslag till hur man tillämpar och utvärderar värdegrundsarbetet avseende personer med demenssjukdom och föreslår att regeringen i sitt förslag avsätter särskilda pengar till forskning inom detta område.

Vi vill också som utredningen gör betona betydelsen av ett tydligt och nära ledarskap i våra organisationer för att ett värdegrundsarbete skall lyckas. Vi noterar att personal som söker arbeten i våra organisationer ofta gör det för att de hoppas få tid till att bedriva en värdig vård och omsorg, **Not 1** något som de beskriver är svårt att göra när bemanningen är låg. Utredningen hade tjänat på att vara tydligare i dessa frågor, gällande såväl kompetens hos både personal och ledare måste som tydlighet i frågan om resurser. Vår erfarenhet säger oss att en god bemanning och kvalitet är en förutsättning för en värdig vård.

Personalen måste ha tid att lyssna, tid att reflektera och inte minst tid att ge det där som de boende ofta beskriver som ”det lilla extra”.

Kommentarer till förslagen:

Kap 4 Värdegarantin

Famna välkomnar alla initiativ till att tydliggöra arbetet med värdegrundsfrågor inom äldreomsorgen.

Vi föreslår:

- Famna föreslår att regeringen fortsätter arbetet med att se till att personer med demensdiagnoser får en värdig omsorg.
- Vi betonar vikten av den nationella värdegrunden bryts ned i varje verksamhet och görs till sin egen.
- Vi vill också föreslå att man tar steget ut och inför miniminivåer inom äldreomsorgen. Vi har därför tre förslag:
  1. Vi anser att personal skall finnas tillgänglig dygnet runt.
  2. Personal inom vård- och omsorg skall ha rätt utbildning för uppgifterna.
  3. Socialstyrelsen får i uppdrag att utforma förslag till bemanningsmål.

Kap 5 *Att kunna leva utifrån sin personlighet*

Famna stödjer utredarens bedömning att värdighet förutsätter möjligheten att få leva sitt liv utifrån identitet och personlighet.

Famna föreslår att ger ökade forsknings och utvecklingsanslag säkerställa värdighet för personer med demenssjukdomar.

Kap 6 *Nationell värdegrund*

Den föreslagna nationell värdegrund anser vi i sin helhet vara bra, men anser att SoL i sin nuvarande utformning är tillräcklig. Förutsättningarna för värdig vård i äldreomsorgen är, personalens kompetens och tid, ett professionellt ledarskap med en förankring i värdegrunden och verksamhetens idé samt tillsyn och uppföljning av verksamheterna.

Kap 7 *Att leda ett värdegrundsarbete*

Famna stöder ett statligt stimulansbidrag för ledarskapsutveckling är positivt. Ledarna är centrala för att få ett värdegrundsarbete att fungera. För att klara detta krävs tillräcklig kompetens men också resurser i form av möjlighet och tid till praktiskt ledarskap. Diskussionen om ledartäthet är viktig och måste lösas.

Kap 8 *Värdegrund –Handledning och information*

Famna påpekar vikten av organisationernas möjlighet att utveckla värdegrunden och göra den till sin egen. Vi föreslår att man i första förslaget byter ut ordet ”värdegrunden” mot: *en värdegrund i verksamheten, med utgångspunkten i den nationella värdegrunden.*

Kap 9 *Information till medborgarna*

Famna är positiva till förslaget.

Kap 10 *Bedömningskriterier för tillsyn*

Famna är positiva till bedömningskriterier utifrån värdegrunden. Vi anser dock att dessa skall införlivas med Socialstyrelsens tidigare uppdrag med att utveckla nationella kvalitetsindikatorer. Famna medverkar gärna på något sätt i arbetet med att identifiera kriterierna.

Kap 11 *Ökat inflytande för äldre*

Famna är positiv till ett ökat inflytande för de äldre och instämmer i förslaget. Vi håller med utredaren om att personal behöver stöd i kompetensutveckling för att klara av att leva upp till de krav som ställs. Många av våra organisationer tillämpar kontinuerlig handledning samt utbildning för personalen. Engagemanget och viljan är stort men vi upplever inte sällan en brist på ekonomiska resurser. Vi vill så mycket men vi har inte råd. En viktig förutsättning för att personalen skall utvecklas är att de får tid till samtal och eftertanke. Vi måste ge personalen mer tid i mötet med de äldre. En vanlig uppfattning bland famnas medlemmar är att de ekonomiska ramarna minskar vilket på sikt kommer ha effekt på personaltätheten som är en av grundstenarna i värdighetsarbetet.

Kap 12 Fokus på resultat av insatserna

Famna är positiv till större fokus på uppföljning och resultat, men föreslår att man istället för genomförandeplan i socialnämnden fastställer en mer specificerad beställning till utföraren. Våra erfarenheter är dock att de krav som ställs till oss som utförare i beställningarna i alltför liten grad följs upp på ett kvalitativt sätt och behöver förstärkas.

Kap 13 Nationellt instrument för behovsbedömning

Famna stödjer förslaget med ett validerat bedömningsinstrument.

Kap 14 Kompetensutveckling för biståndshandläggare

Famna stödjer förslaget.

Kap 15 Värdegrundsmärkning

Utredningen föreslår en värdegrundsmärkning med målsättningen att stimulera arbetet med värdegrundsfrågorna. Famna anser att arbetet med att utveckla metoder och indikatorer för att visa värden som t.ex. integritet, självbestämmande, delaktighet, god kvalitet och bemötande är viktigt i all vård och omsorg.

Famna delar utredningens förslag och anser att arbetet bör ske genom ett oberoende kvalitetsinstitut, som i samarbete med Socialstyrelsen utvecklar och genomför mätning och uppföljning av de nationella kvalitetsindikatorerna.

Kap 16 Ersättning till enskilda personer

Famna instämmer med förslaget.

Eva Eriksson
Ordförande Famna

Lars Pettersson
Generalsekreterare